

ДЫПКУР'ЕР
Міхал ХВОСТОВ ЗАКАПАЎ ПРАДУХІЛІЦЬ
РАДЕРНУЮ ПЕБЯСНЕРУ

АЛІМПІЯДА — 2002
ЛЫЖНІКІ-АКРАБАТЫ
3 стар.

ДЗЯРЖАВА І ДЫЯСПАРА
БЕЛАРУСКІЯ АРГАНІЗАЦЫІ КАЗАХСТАНА
3 стар.

ВЫСТАВЫ
"РАЗАМ З "ПАГОНЯЙ"
4 стар.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ
"ГЭТА ЖЫЦЦЁ"
КІНААПАВЯДАННЕ ІНЫ СНАРСКАЙ
5, 8 стар.

Сакрат ЯНОВІЧ (Польшча)
"ЗАПІСЫ ВЕКУ" (працяг)
7 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ:
СЛАВАКІЯ, ІТАЛІЯ, ЭСТОНІЯ,
АНГЛІЯ
6 стар.

КРЫЖАВАНКА
АД Любові ІОНАВАЙ
8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

21 лістапада 2001 года
Цана 117 рублёў

№ 47 (2761)

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

ТОЛЬКІ ФАКТЫ

**АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВЫ
ПА КАНВЕРСАВАННЮ
РУБЛЯ**

Савет Міністраў і Нацыянальны банк краіны накіравалі дырэктару-распарадчыку Міжнароднага валютнага фонду пану Кёлеру пісьмовае паведамленне адносна таго, што Рэспубліка Беларусь з 5 лістапада прымае на сябе абавязальствы, "прадугледжаныя раздзеламі 2, 3 і 4 артыкула VIII Артыкулаў пагаднення МВФ".

Як паведамілі ва ўпраўленні інфармацыі Нацбанка, у заяве адзначаецца, што прынцыпова новая валютная палітыка, якая прывяла да лібералізацыі і выкаранення множнасці валютных курсаў, а таксама новае валютнае заканадаўства з адменай у ім ранейшых валютных абмежаванняў, што ўступіла ў сілу ў канцы чэрвеня гэтага года, будуць прымяняцца для забеспячэння магчымасці свабодна праводзіць плацэжы і пераводы па бізнесных валютных аперацыях.

Далучэнне Беларусі да артыкула VIII, падкрэсліваюць ва ўпраўленні інфармацыі Нацбанка, з'яўляецца фактарам стабільнасці нацыянальнай грашовай адзінкі і стымулам для ўкладання замежнымі інвестарамі ў эканоміку краіны фінансавых сродкаў.

Сяргей ЗАЙЦАЎ.

**ПРАДУХІЛЕНЫ ВЫВАЗ
ІКОН**

Супрацоўнікі мытні "Заходні Буг" пры спробе вывазу за межы краіны затрымалі партыю ікон.

Як аказалася, грамадзянін Расіі, які ехаў у аўтобусе "Масква — Бадэн-Бадэн", спрабаваў вывезці 28 ікон і два складныя абразы XIX — пачатку XX стагоддзяў. Па словах супрацоўнікаў мытні, у гэтым жа аўтобусе грамадзяне Расіі спрабавалі правезці асятровую ікру агульным коштам тры мільёны беларускіх рублёў.

Канфіскаваныя прадметы культуры паступяць у Брэсцкі музей выратаваных каштоўнасцей, пасля экспанавання ў якім будуць вернуты праваспраўнай Царкве.

Алена РУДЗЬ.

СУПРАЦОЎНІЦТВА

ЛЕПШЫ АЛЕЙ — РАПСАВЫ

Рапсавы алей, выраблены і разліты ў пластыкавыя бутэлькі ў саўгасе "Прыпяць" Мазырскага раёна, не ўтрымлівае радыёнуклідаў, хаця рапс для перапрацоўкі збіраецца з усяго палескага рэгіёна.

Справа ў тым, што рапс — адна з нешматлікіх культур, якія не накопліваюць радыёнукліды. Гэту асаблівасць выкарыстала МАГАТЭ, калі аказала дапамогу саўгасу "Прыпяць" у арганізацыі вытворчасці рапсавога алею.

Сёння ў гаспадарцы ўжо нарыхтавана больш за 4 500 тон рапсу для перапрацоўкі на алей, а зманцэраваная лінія дазваляе вырабляць і разліваць да 15 тон у суткі рафінаванага дэзадараванага алею, прыдатнага для прыгатавання любога кулінарнага вырабу.

НА ЗДЫМКУ: аператар разліву Вераніка КУНГЕР.

Сяргей ХАЛАДЗІЛІН, БЕЛТА.

КАЛЯНДАР-2001: ЛІСТАПАД

21 лістапада спаўняецца 75 год з часу адкрыцця ў Віцебску Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа.

У гэты дзень у Беларускім другім дзяржаўным тэатры (БДТ-2) (першапачатковая назва тэатра) адбылася прэм'ера спектакля "У мінулы час" І. Бэна. Труп тэатра складалі выпускнікі Беларускай драматычнай студыі ў Маскве, сярод якіх былі Т. Бандарчык, В. Барысевіч, М. Бялінская, Я. Глебаўская,

А. Ільінскі, Л. Мазалеўская, А. Радзялюўская, К. Саннікаў, С. Станюта і іншыя добра вядомыя зараз акцёры.

21 снежня 1944 года тэатру прысвоена імя Якуба Коласа. У 1976-м тэатр узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, у 1977-м атрымаў званне акадэмічнага, у 2001-м — статус Нацыянальнага.

За час існавання тэатра ў ім пастаўлена шмат п'ес, ролі ў якіх выконвалі таленавітыя акцёры: П. Малчанаў, А. Шэлег, Ф. Шма-

СІМВОЛІКА

**ЗАЦВЕРДЖАНЫ ГІМН
МІНСКА**

Дэпутаты Мінскага гарадскога савета аднагалосна зацвердзілі ў якасці гімна сталіцы "Песню пра Мінск" кампазітара Уладзіміра Алоўнікава і паэта Ігнація Панкевіча.

Створаная ў кастрычніку 2000 года рабочая група па падрыхтоўцы прапановы на конт гімна, у якую ўвайшлі, у прыватнасці, кампазітар Ігар Лучанок, старшыня Саюза пісьменнікаў Волгга Іпаатава, паэт Уладзімір Карызна, праслухала 23 творы пра Мінск, прадстаўленыя фанатэкай Беларускага радыё. Акрамя таго, у ходзе адкрытага конкурсу праектаў гімна было прадстаўлена яшчэ 24 творы. Тым не менш, "Песня пра Мінск", напісаная больш за 40 гадоў назад, была прызнана лепшай і прафесіяналамі, і жыхарамі сталіцы.

З зацвярджэннем гімна завяршыўся працэс фарміравання сімволікі Мінска. Раней быў прыняты закон аб статусе сталіцы, а таксама зацверджаны яе герб і сцяг.

Алена РУДЗЬ.

МЕРКАВАННЕ

**БУДУЧЫНЮ ЕЎРА
ПРАГНАЗУЕ НЯМЕЦКІ
ПРАФЕСАР**

Увядзенне з 1 студзеня 2002 года ў краінах Еўрапейскага саюза, якія ўваходзяць у зону еўра, адзінай валюты дазволіць знізіць затраты прадпрыемстваў. Такую думку выказаў кіраўнік праекта супрацоўніцтва з Беларуссю ў рамках праграмы ТРАНСФОРМ федэральнага ўрада Германіі прафесар Свен-Олаф НЕВІЯК.

Працэс пераводу разлікаў у еўра патрабуе пэўных затрат, аднак гэты разавы выдаткі, лічыць ён, "Калі рынак нааўнай валюты стабілізуецца, для чаго спатрэбіцца год-два, знікнуць і затраты, якія традыцыйна ўключаюцца ў сабекошт прадукцыі, напрыклад, страты, выкліканыя ваганнем курсаў еўравалют, затраты на страхаванне такой рызыкі, а таксама банкаўскія пераводы ў межах ЕС", — сказаў С.-О. Невіак. На яго думку, станоўчае ўздзеянне на цэны акажа і развіццё канкурэнтнай барацьбы ва ўмовах транспарэнтнасці фінансавых схем.

Не выключана, што многія вытворцы выкарыстаюць пераход да еўра для павышэння цэн, аднак гэтая тэндэнцыя будзе кароткачасовай, улічваючы рынковыя ўмовы фарміравання цэн, што склаліся ў краінах ЕС.

Пераход да адзінай валюты ажыццяўляюць 12 краін ЕС. Не ўваходзяць у зону еўра Вялікабрытанія, Данія і Швейцарыя.

Як ужо паведамлялася, з 15 кастрычніка Беларускае валютна-фондавая біржа спыніла каціроўкі замежных валют, якія ўваходзяць у зону адзінай валюты еўра, і праводзіць таргі толькі — еўра.

Сяргей ЗАЙЦАЎ.

АКТУАЛЬНА

**ГРЫП
НАБЛІЖАЕЦЦА?**

Звычайна грып прыходзіць на Беларусь у другой палове студзеня. Але гэтая каварная хвароба можа з'явіцца і ў лістападзе, і ў сакавіку. Нядаўна скончылася эпідэмія ў Аўстраліі, а цяпер хвароба пануе на Філіпінах. Таму да яе нашэсця трэба быць заўсёды падрыхтаванымі. Тым больш, што ва ўмовах развіцця турызму нашы суграмадзяне выязджаюць на адпачынак у розныя часткі свету. Дарэчы, у Паўднёвым паўшар'і менавіта на сезон беларускага лета прыпадае эпідэмія хваробы.

— Заканчэнне на 2-й стар. —

АФІЦЫЙНА

БелТА.

Прэм'ер-міністр Беларусі Генадзь НАВІЦКІ сустрэўся з прадстаўнікамі місіі МВФ на чале з дырэктарам II Еўрапейскага ўпраўлення МВФ Джонам ОДЛІНГАМ-СМІ. НА ЗДЫМКУ: у час сустрэчы.

ДЫПКУР'ЕР

Міхаіл Хвастоў заклікаў прадукціліць ядзерную небяспеку

У штаб-кватэры ААН у Нью-Йорку прайшла канферэнцыя па садзейнічэнню ўступленню ў сілу Дагавора аб усеабдымнай забароне ядзерных выпрабаванняў (ДУЗЯВ). У рабоце канферэнцыі прыняла ўдзел афіцыйная дэлегацыя Рэспублікі Беларусь, якую ўзначаліў міністр замежных спраў Міхаіл Хвастоў. Дзяржава — удзельніца канферэнцыі абмеркавала праблемы, што перашкаджаюць уступленню ў сілу дагавора, а таксама прынялі заключную дэкларацыю канферэнцыі.

2000-м дагавор ратыфікаваны беларускім парламентам, тады ж таксама створаны Нацыянальны орган па выкананню ДУЗЯВ. Гэтыя функцыі ўскладзены на Камітэт па нагляду за бяспечным вядзеннем работ у прамысловасці і атамнай энергетыцы пры Міністэрстве па надзвычайных сітуацыях. Да канца 2001 года можа быць завершана праца па стварэнні Нацыянальнага цэнтра даных. Усё гэта сведчыць, што ў нашай краіне вядзецца мэтанакіраваная праца па падрыхтоўцы да актыўнага ўдзелу ў дагаворы.

Аднак не можа не выклікаць занепакоенасці той факт, што дагавор так і не ўступіў у сілу, нягледзячы на пяцігадовы тэрмін, што прайшоў з моманту яго адкрыцця для падпісання. Шэраг дзяржаў, якія не падпісалі і не ратыфікавалі дагавор, выконваюць мараторый на правядзенне ядзерных выпрабаванняў. Гэта, безумоўна, станоўчы фактар. Тым не менш, неабходна пераходзіць ад палітычных дэкларацый да юрыдычнага выканання дакумента. Далейшае зацягванне працэсу ўступлення дагавора ў сілу не толькі ставіць пад пагрозу дасягнуты прагрэс, але і можа садзейнічаць аднаўленню ядзерных выпрабаванняў.

Рэспубліка Беларусь зноў заклікала ўсе дзяржавы, якія не падпісалі або не ратыфікавалі ДУЗЯВ, зрабіць гэта як мага хутчэй. Галоўная мэта дагавора — поўнае спыненне ядзерных выпрабаванняў і прадукціліць распаўсюджвання ядзернай зброі — можа быць дасягнута толькі ў выпадку яго ўступлення ў сілу і далучэння да яго ўсіх дзяржаў свету. Беларусь як дзяржава — удзельніца дагавора гатова прыкласці ўсе намаганні для дасягнення гэтай высакароднай мэты.

Прэс-служба МЗС.

СПОРТ

БОКС. Перамогу на чэмпіянаце Еўропы па боксу сярод юніёраў у Югаславіі студэнт Віцебскага ўніверсітэта Віктар

ЗУЕУ "дзеліць" са сваім трэнерам Анатолям КОЛЧЫНЫМ.

Аляксандр ХІПРОЎ, БелТА.

ЗУРЫКА!

За промнем лазера

Нядаўна ў Маскве прайшла Міжнародная канферэнцыя па лазернай фізіцы, дзе была зроблена сенсацыйная заява пра атрыманне лазерных звышкароткіх імпульсаў. Гэта сапраўдны прарыў у свет высокіх лазерных тэхналогій, які адкрывае прынцыпова новыя магчымасці перад навукі і вытворчасцю.

Доктар фізіка-матэматычных навук Інстытута малекулярнай і атамнай фізікі Нацыянальнай акадэміі Рэспублікі Беларусь Сяргей ЦІХАМІРАЎ, які з групай вучоных стварыў гэты прыбор, прывёў мяне ў пакой, каб паказаць сваю вынаходку. Нецаліма замест нейкага аднаго апарата я ўбачыла на стэлажах мноства розных прыбораў, праз якія праходзіў прамень святла. Гэта складаная канструкцыя і называлася фемтасекундны лазерны спектрометр, здольны выпраменьваць звышкароткія імпульсы, што дазваляе даследаваць рух атамаў у складаных малекулах.

— Вы стварылі дракона, што выкідае прамень, сіла яко-

га параўнальная з магнітнасцю буйной ГЭС...

— Развіццё лазерных сістэм, якія дазваляюць атрымліваць вельмі кароткі прамень святла, ідзе хуткімі тэмпамі. Гэтыя прыборы распаўсюджваюцца і выкарыстоўваюцца ва ўсіх навуковых цэнтрах свету. Але, на жаль, з-за дарагавізны (іх кошт вылічаецца ў сотнях тысяч амерыканскіх долараў) у Беларусі такіх сістэм няма. Нам удалося стварыць больш танную лазерную сістэму падобнага тыпу, абавіраючыся выключна на айчынную элементную базу. Для гэтага прыйшлося вынайсці новы прынцып атрымання кароткіх імпульсаў. І на гэтай аснове стварыць фемтасекундны лазерны спектрометр, які дазваляе праводзіць даследаванні метадам фемтасекунднай спектраскапіі розных малекулярных сістэм. Дзякуючы гэтаму, цяпер можна праводзіць даследаванні на досыць высокім узроўні, і нам не будзе сорамна за вынікі.

— Ці доўга вы працавалі над прыборам?

— Гэта заняло больш за тры гады, але ўжо ёсць першыя вынікі. А паколькі такая канструкцыя пакуль у Беларусі адзіная, ужо стварылася

чарга, каб папрацаваць на ёй. Многія даследчыкі зацікаўлены ў правядзенні эксперыментаў на нашым спектрометры.

— Ці ведаюць пра вынаходку за мяжой?

— Калі мы стварылі прыбор і зразумелі, што ён атрымаўся, то прынялі ўдзел у канферэнцыі ў Германіі. Хутка адтуль прыйшоў факс ад зацікаўленага медыкастаматолога, які прасіў прыслыць падрабязную інфармацыю пра наш прыбор. Дарэчы, у медыцыне ён зможа атрымаць шырокае выкарыстанне.

— Сяргей Аляксандравіч, над чым вы працуеце зараз?

— Наша група з дапамогай створанага спектрометра займаецца даследаваннем малекул класа стэроідаў — хімічных прэпаратаў, што ўплываюць на імунную сістэму чалавека. Прайдзе час, і, магчыма, з'явіцца на свет новыя штучныя малекулы. Па прагнозах спецыялістаў, яны павінны быць двух тыпаў: якія павышаюць імунітэт і, наадварот, паніжаюць. Апошнія маглі б выкарыстоўвацца пры правядзенні складаных аперацый па перасадцы органаў.

Канешне, падобныя лазерныя прыборы ёсць у іншых краінах. Аднак, думаецца, хутка наша сістэма перасягне замежныя.

Галіна ДЗЯТЛОЎСКАЯ.

ПРАЕКТЫ

«ДЗЕНЬ КАР'ЕРЫ»

Праект "Дзень кар'еры" сабраў у Міжнародным адукацыйным цэнтры Мінска студэнтаў, якія навучаюцца эканомікі і кіраванню. Мэта праекта — вывучэн-

не попыту і прапановы на рынку працы моладзі і стварэнне базы даных для зацікаўленых у атрыманні працы. Фота БелТА.

СОЦЫУМ

«КРЫЗІСНЫ ЦЭНТР» для жанчын

"Крызісны цэнтр" для жанчын, якія трапляюць у стрэсавыя сітуацыі, адкрываецца ў Мінску.

Цэнтр разлічаны на 32 ложка, забяспечаны сучасным спецыялізаваным абсталяваннем, а таксама высокакваліфікаваным абслугоўваючым медперсоналам і сацыяльнымі работнікамі. Прадугледжаны ў будынку і пакой для жанчын з дзецьмі, а таксама кухня, дзе наведвальнікі цэнтра змогуць прыгатаваць сабе ежу. Пры гэтым усе фінансавыя выдаткі па ўтрыманню жанчын бярэ на сябе Беларуска асацыяцыя сацыяльных работнікаў.

Што тычыцца спецыялістаў цэнтра, то ўсе супрацоўнікі гэтай установы набраны на конкурснай аснове і прайшлі стажыроўкі ў Расіі і Швецыі ў аналагічных установах.

Прыйсці ў цэнтр па дапамогу і застацца там на ноч ці на больш працягла тэрмін можа кожная жанчына, якая не ў стане справіцца са сваімі праблемамі самастойна. Спектр даных праблем спецыялісты называюць шырокім. Асноўныя з іх — звалтаванні, сямейныя скандалы, псіхалагічны стан на мяжы суіцыду.

Алена РУДЗЬ.

АКТУАЛЬНА

ГРЫП НАБЛІЖАЕЦЦА?

— Пачатак на 1-й стар. —

Шкоду ад грыпу можна параўнаць толькі са стратамі ад сардэчна-сасудзістых захворванняў. Ён небяспечны сваімі ўскладненнямі, якія назіраюцца ў 11 працэнтаў хворых. Гэта пнеўманія, атыт, гаммарыт. Грып правакуе ўзнікненне туберкулёзу. Таксама падчас эпідэміі значна павялічваецца колькасць выпадкаў менінгіту. Апошнія гады на Беларусі эпідэмія грыпу мае ўмераны характар: на яго хварэе каля 10 працэнтаў насельніцтва (48 працэнтаў пацярпелых — дзеці). Аднак, па словах Таісы Баравой, галоўнага тэрапеўта Міністэрства аховы здароўя Беларусі, у пэўнай часткі пацярпелых хвароба мае цяжкае цяжэнне і вымагае шпіталізацыі.

У 1999 годзе падчас эпідэміі памерла 11 чалавек, летась — 3. Нярэдка ахвярамі становяцца людзі сталага ўзросту з хронічнымі захворваннямі, што з-за грыпу абвастраюцца і могуць прывесці да летальнага зыходу. Ігар Карпаў, галоўны інфекцыяніст Міністэрства аховы здароўя, паведаміў, што часта здараюцца выпадкі маланкавага цяжэння хваробы, калі чалавек можа цяжка захварэць літаральна за некалькі гадзін. Асабліва гэта характэрна для дзяцей. Да прыкладу, стан немаўлят у некаторых выпадках неабарачальна пагаршаецца ўсяго за 15—24 гадзіны.

Як жа пазбегнуць грыпу? Сусвет-

ная арганізацыя аховы здароўя (САЗ) і беларускія медыкі рэкамендуюць вакцынацыю. Чамусьці лічыцца небяспечным рабіць прышчэпкі аслабленым і хронічна хворым людзям. Але на самай справе менавіта такім асобам найперш патрэбна вакцынацыя, каб абараніцца ад хваробы. Грамадскае меркаванне насцярожана ставіцца да прышчэпак супраць грыпу, што тлумачыцца неэфектыўнасцю вакцын, якія выкарыстоўваліся раней. Зараз жа, сцвярджаюць медыкі, склад вакцыны адпавядае ўсім нарматывам САЗ.

Існуе сусветная сетка САЗ па вывучэнню грыпу — 110 лабараторый у 83 краінах свету. Ужо выяўлена каля 2 000 штамаў грыпу. Кожны раз пасля сканчэння эпідэмічнага сезона ў Паўночным паўшар'і аналізуецца штамы, якія выклікалі грып, складаецца прагноз на наступны год і вызначаюцца кампаненты чарговай вакцыны. Тое ж робіцца і для Паўднёвага паўшар'я. За апошнія пятнаццаць гадоў 47 з 52 прагнозаў аказаліся дакладнымі.

Сёння на Беларусі прышчэпку ад грыпу можна зрабіць бясплатна кожнаму дзіцяці ў раённай паліклініцы, а таксама людзям з хронічнымі захворваннямі. Для ўсіх астатніх арганізоўваюцца пункты платнай вакцынацыі.

Алена СПАСЮК.

АЛІМПІЯДА-2002

ЛЫЖНІКІ-АКРАБАТЫ
ГАТОВЫ ДА ШТУРМУ АЛІМПІЙСКАГА П'ЕДЭСТАЛА

У прэс-цэнтры Нацыянальнага алімпійскага камітэта Беларусі сабраліся вядучыя фрыстайлісты краіны і спартыўныя кіраўнікі, каб расказаць пра ход падрыхтоўкі да XIX зімовых Алімпійскіх гульняў у Солт-Лэйк-Сіці.

Намеснік міністра спорту і турызму Беларусі, шэф місіі на Алімпіядзе-2002 Аляксандр Грыгарэў запэўніў, што фрыстайлістам прадстаўлены ўсе ўмовы, неабходныя для паспяховага выступлення ў Амерыцы, таму падрыхтоўка ідзе па плане.

Галоўны трэнер зборнай Мікалай Казека ўдакладніў, што падрыхтоўка спартсменаў да Гульняў-2002 праводзілася ў Лэйк-Плэсідзе і ў Беларусі. Фрыстайлісты ўжо атрымалі новую экіпіроўку, якой задаволены.

У канцы снежня, калі не падвядзе надвор'е, у Беларусі пройдзе чэмпіянат краіны, а ўжо на пачат-

ку студзеня працягнецца замежны этап трэніровак. Дадому спартсмены вернуцца толькі пасля Алімпіяды. "Спадзяюся, не з адным і не з двума медалямі: калі ўдача ад нас не адвернецца, чакаем вялікіх перамог. Аптымістычна настроена і ўся каманда", — сказаў М. Казека.

Дзмітрый Дашчынскі: Як і іншыя прадстаўнікі нашай каманды, да Алімпіяды рыхтую новыя скачкі, якія мала хто можа выканаць. Гэта дае шанс на прызавыя месцы.

Ала Цупер: Усёй душой хварэю за каманду і спадзяюся заваяваць медаль.

Асоль Слівец: Удзячная ўсім, хто садзейнічаў нашай падрыхтоўцы да Гульняў. Мы не застанемся ў даўгу!

Сустрэча пацвердзіла: беларускія фрыстайлісты гатовы да высокіх вынікаў.

Аксана РЭЙ.

ДЗЯРЖАВА І ДЫЯСПАРА

БЕЛАРУСКІЯ АРГАНІЗАЦЫІ КАЗАХСТАНА

У КАЗАХСТАНЕ ПРАЖЫВАЕ БОЛЬШ ЗА 100 ТЫСЯЧ ЭТНІЧНЫХ БЕЛАРУСАЎ. ЯК НАЛАДЖАНА ІХ ГРАМАДСКАЕ ЖЫЦЦЕ? НА ГЭТА ПЫТАННЕ АДКАЗВАЕ Ларыса ПАКУШ, ПАСОЛ БЕЛАРУСІ У ГЭТАЙ КРАІНЕ

— Цяпер беларускія нацыянальна-культурныя цэнтры дзейнічаюць у буйных абласных гарадах — Какчэтаў, Усць-Камэнгорск, Паўладар, Алматы, Кастанай, Петрапаўлаўск, Жэзказган.

Летам бягучага года ў Астане зарэгістравана новае грамадскае аб'яднанне — культурны цэнтр "Беларусь". Ствараюць свае арганізацыі беларусы ў Карагандзе і Уральску.

Стымулам станаўлення беларускай дыяспары ў Казахстане стала рашэнне, прынятае на чарговым пасяджэнні Савета Асамблеі народаў Казахстана 15 снежня 2000 года аб стварэнні Беларускай рэспубліканскай асацыяцыі. Гэта дае магчымасць прадстаўляць на высокім дзяржаўным узроўні інтарэсы этнічных беларусаў у Асамблеі народаў Казахстана і

карыстацца яе фінансавай падтрымкай.

Выязныя сустрэчы з прадстаўнікамі беларускай дыяспары сталі адным з асноўных напрамкаў дзейнасці пасольства. Сёлета адбыліся сустрэчы з этнічнымі беларусамі ў Карагандзе, Уральску, Усць-Камэнгорску, Жэзказгане, Нова-Аляксандраўцы, Паўладары.

Асабліва трэба адзначыць работу нацыянальна-культурнага беларускага цэнтру ў Паўладары, якім кіруе М. Прыгодзіч. Этнічныя беларусы Паўладара маюць магчымасць вывучаць беларускую мову, народныя беларускія рамёствы і іншае.

Летам гэтага года ў Паўладары прайшлі гарадскія ўрачыстасці з прычыны гадавіны беларускага культурнага цэнтру. Гараджане пазнаёміліся з бе-

ларускімі народнымі песнямі і танцамі ў выкананні мастацкіх калектываў беларускага культурнага цэнтру.

Беларускі культурны цэнтр Астаны удзельнічаў у свяце моў народаў Казахстана.

Пасольства садзейнічае не толькі наладжванню работы беларускіх суполак, але і арганізацыі паездак дзяцей беларусаў у летнія аздараўленчыя лагеры і навучанню іх у межах выдзеленых квот у розных ВНУ Беларусі. Сёлета, напрыклад, 10 вучняў і прадстаўнікоў беларускай суполкі Паўладара, правялі каникулы ў летніку "Зубраня". Ужо ёсць пацвярджэнне Міністэрства адукацыі Беларусі аб тым, што і на наступны год выдзяляецца 10 месцаў на тэхнічныя спецыяльнасці ў ВНУ для этнічных беларусаў — грамадзян Казахстана.

ВЕСТКІ З СУПОЛАК

ДЛЯ ЛЮБВІ ДА АЙЧЫНЫ
МЕЖАЎ НЕ ІСНУЕ

Цяжка любіць на адлегласці. Знаходзячыся ад сваёй Бацькаўшчыны за тысячы кіламетраў, мы пераканаліся, як моцна прывязаны да яе. Нам хочацца перадаць свае пачуцці дзецям і ўнукам. І хоць яны нарадзіліся ў іншай дзяржаве, спадзяюся, будуць ведаць і любіць сваю гістарычную радзіму. Усямерна садзейнічае гэтаму створаны ў горадзе Паўладары на мяжы тысячагоддзяў культурна-нацыянальны асяродак "Беларусь".

Шлях да аб'яднання быў доўгі. Яшчэ да афіцыйнай рэгістрацыі творчай інтэлігенцыя спрабавала згуртаваць актыў з ліку беларусаў, якія прымалі ўдзел у многіх славянскіх святах і культурным жыццём горада. З мая 2000 года ў Паўладары беларусы афіцыйна ўвайшлі ў малую Асамблею народаў Казахстана. Што дало беларускай дыяспары ўваходжанне ў дружную сям'ю народаў? Галоўнае, мы быццам духоўна аднавіліся. Першыя крокі былі не вельмі ўпэўненымі, але радавала, што актыў гарыць жаданнем працаваць, аб'ядноўваць беларусаў.

Надоўга застанецца ў памяці першае пасяджэнне цэнтру. На яго завіталі нашы землякі — ветэраны Вялікай Айчыннай вайны Мікалай Гарусаў, Філіп Волкаў і Мікалай Біял са словамі: "Ну што, землякі, чакалі нас ці не?" Ад іх слоў на роднай мове, ад

таго, што яны прыйшлі, з'явілася ўпэўненасць: мы патрэбны, у нас усё атрымаецца. Зацягнулася першае пасяджэнне надоўга: марылі пра будучыню, планавалі мерапрыемствы. І вельмі прыемна, што ўсё, аб чым марылі, здзейснілася. Праз тры месяцы цэнтр адкрыў у школе нацыянальнага адраджэння беларускае аддзяленне, дзе сёння займаецца 50 вучняў. Урок праводзіць аўтар гэтых радкоў. А члены праўлення наклапаціліся пра прыгожае і ўтульнае афармленне беларускага класа. Напрыклад, старшыня цэнтру Мікалай Прыгодзіч змайстраваў сваімі рукамі і падарыў дзецям школьную мэбля.

Пасля адкрыцця школы мы стварылі вакальную групу "Крыніцы", якая пазней пераарасла ў хор. Нашым "Крыніцам" няма яшчэ і года, але канцэрты ўжо праходзяць на вялікай сцэне, з'явіліся ў калектыву і паклоннікі. Кіруе хорам Валянціна Міхайлюк.

Алеся Казанская і Валодзя Саланевіч згуртавалі моладзь. Валодзя арганізаваў маладзёжны ансамбль "Беларусачкі", які ўжо выступае з поспехам у вялікіх аўдыторыях.

Наша моладзь добра праявіла сябе і ў спорце: ёсць перамогі ў валейболе і нардах.

У горадзе пражывае 49 сталых ветэранаў. Многія з іх па стану здароўя нават не могуць

выйсці з дому. Але і члены праўлення, і моладзь, і вучні школы ўзялі на сябе клопат пра іх: ходзяць у магазін па прадукты, прыбіраюць у кватэры, дапамагаюць ім у бядзе. Сваіх ветэранаў мы не забываем і ў святы. Павіншавалі з Днём Перамогі і Днём незалежнасці Беларусі. Старшыня савета ветэранаў Ніна Андрэявец клапаціцца, каб сталыя людзі не адчувалі сябе пакінутымі.

Важны накірунак працы цэнтру — масавая работа: арганізацыя сустрэч, дзе мы знаёмім гасцей з беларускай культурай, звычаямі, абрадамі і мовай. Тут добрымі арганізатарамі праявілі сябе Ніна Аземава, Марыя Емяльянава, Любоў Богнат. Розныя па характарах і професіях, яны падобныя сваім аптымізмам і любоўю да людзей і жыцця.

У Паўладары праводзяцца разнастайныя гарадскія святы, у якіх наша дыяспара абавязкова бярэ ўдзел. Сёлета мы ўпершыню выступілі на фестывалі, прымеркаваным да Дзен славянскага пісьменства і культуры. Цікавыя мерапрыемствы прайшлі ў гарадскіх бібліятэках. У Мастацкім музеі былі арганізаваны сустрэчы з нашым славетым земляком, вядомым у Казахстане мастаком П. Вялічкам.

Можна яшчэ расказаць пра нашы справы ў культурным цэнтры "Беларусь". Нягледзячы на тое, што нам толькі год з дня ўтварэння, зроблена сапраўды нямала. Ёсць вялікае жаданне працаваць і надалей.

Леаніда РАБІНІНА,
член праўлення КНЦ
"Беларусь".

ПАСЛЯСЛОЎЕ

Іван КАРЭНДА: «ВІЦЯБЛЯНЕ
ЎМЕЮЦЬ
ЦАНИЦЬ МАСТАЦТВА»

Беларускі літаратар Іван Карэнда доўгі час працаваў у Маскве, займаў пасаду кіраўніка Дэпартаменту сацыяльнай палітыкі Пастаянчага камітэта Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі. У якасці члена арганізацыйнага камітэта "Славянскага базару" на працягу трох гадоў прыязджае ў Віцебск на Міжнародны фестываль мастацтваў. І. Карэнда згаджаецца даць інтэрв'ю нашай газеце, якую, як прызнаўся, чытае з задавальненнем.

— Іван Арсеньевіч, які ваш удзел у арганізацыі Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску"?

— Справа ў тым, што гэты фестываль фінансуецца з бюджэту Саюзнай дзяржавы і мая галоўная задача — забяспечыць фінансаванне ў поўным аб'ёме тых сродкаў, якія запланаваны. Вось ужо тры гады мы падтрымліваем гэты фестываль, таму што лічым яго неабходным між-дзяржаўным культурным праектам, які даўно ўжо перайшоў межы Беларусі і Расіі. Сёлета ў фестывалі прымалі ўдзел прадстаўнікі творчай інтэлігенцыі з 36 краін. Гэта сведчыць аб тым, што фестываль набывае аўтарытэт у свеце, што з года ў год уздымаецца прафесійная планка яго ўдзельнікаў.

— Вы наведваеце фестывальныя канцэрты?

— Безумоўна.

— Што адметнае, на ваш погляд, на апошнім, дзясятым?

— За ўсе гады не было такога цэльнага, такога яркага, эмацыянальнага выступлення дзіцячых калектываў, як сёлета. Мне асабіста спадабаліся калектывы з Украіны, з Валгагодскай вобласці, з Чэчэнскай Рэспублікі. З вялікім поспехам выступілі і віцебскія юныя артысты. А гэта значыць, у фестывалю ёсць бу-

дучыня, бо расце таленавітая моладзь. І я ўпэўнены, што юныя артысты, якія выступілі ў гэтым канцэрце, з цягам часу змогуць прымаць удзел у конкурсах маладых выканаўцаў і выступаць у праграме прафесійных артыстаў.

— Якое ўражанне ад віцебскай публікі?

— Тут цудоўная публіка. Гледачы ўмеюць цаніць мастацтва. За гэтыя дзесяці гадоў не толькі фестываль узняўся на некалькі прыступак вышэй, але і жыхары Віцебска, і госці, якія прызджаюць спецыяльна на канцэрты, таксама шмат набылі ў сваім успрыманні мастацтва.

— Намеснік міністра культуры Расійскай Федэрацыі Віктар Ягорычаў на адной з прэс-канферэнцый сказаў, што цяпер у Расіі фестывальны "бум": кожны губернатар імкнецца стварыць фестываль накіталт віцебскага. Як вы лічыце, гэта магчыма?

— Не грошы ствараюць атмасферу свята. Трэба, каб фестываль "прыжыўся". І мне падаецца вельмі ўдалым рашэнне праводзіць "Славянскі базар" не ў сталіцы, а менавіта ў Віцебску. Мясцовыя ўлады і жыхары горада адчуваюць сябе яго сааўтарамі. Раней Віцебск ведалі па трагедыі, якую ён перажыў у гады Вялікай Айчыннай вайны, па тым, што гэты горад з'яўляецца радзімай Марка Шагала, а цяпер яшчэ і як месца правядзення сучаснага папулярнага Міжнароднага фестывалю мастацтваў.

— Вялікі дзякуй за тое, што вы таксама шмат робіце дзеля гэтага свята.

— Я спадзяюся, "Голас Радзімы" яшчэ не раз напіша пра фестываль, каб аб ім ведалі нашы суайчыннікі, якія жывуць за мяжой, і прыязджалі сюды і як гледачы, і як удзельнікі.

Гутарыла

Таццяна КУВАРЫНА.

БРЭСТ СЁННЯ

Брэсцкі аэравакзал; металічная карункавая агароджа, выкананая тутэйшымі кавалямі.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

ВЫСТАВЫ

«РАЗАМ З «ПАГОНЯЙ»

СПАДЧЫНА

Так называецца выстава, прымеркаваная да 60-годдзя вядомага не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі мастака Аляксея МАРАЧКІНА. Экспазіцыя адкрылася напрыканцы кастрычніка ў мінскім Палацы мастацтва.

Выстава, дзе экспануецца толькі частка творчага набытку мастака, стала сапраўднай падзеяй у грамадскім і культурным жыцці краіны, а таксама ў творчым жыцці самога Аляксея Марачкіна. «Мая выстава, — гаворыць Аляксей Антонавіч, — гэта асаблівы археалагічны Артраскоп. Немагчыма выкрасліць са свайго жыцця аніводнага дня, аніводнай хвіліны. Усё, што было з табою, — тваё. І гэтыя аскалёпкі маіх творчых трызненняў я не імкнуся склеіць у адно цэлае. З фрагментаў мінулага складаецца цэлае жыццё... І ў сваіх ранніх творах заўважаеш тое, чаго няма ў апошніх...»

Адкрылася выстава «Разам з «Пагоняй» гукамі сурмы народнага майстра Уладзіміра Пузыні. Віноўніка ўрачыстасці віншавалі старшыня Саюза мастакоў Геннадзь Буралкін, доктар гістарычных навук Анатоль Грыцкевіч, пазы Сяргей Панізнік вершам «Латышскі суверні Алесю Марачкіну» і Ніл Гілевіч вершам «Мастак», старшыня суполкі «Пагоня» Мікола Купава, а таксама сябры, знаёмыя і прыхільнікі творчасці Аляксея Марачкіна. Было шмат кветак, шчырых слоў, добрых зычанняў надалей, творчага натхнення і плёну.

Аляксей Марачкін нарадзіўся 30 сакавіка 1940 года на Магілёўшчыне ў вёсцы Новая Слабада (былая Папоўшчына). Скончыў мастацка-графічны факультэт Віцебскага педінстытута (1962) і аддзяленне жывапісу Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута (1972). Удзельнік мастацкіх выстаў з 1966 года, сябра Беларускага саюза мастакоў з 1977-га. З 1990 года — загадчык кафедры жывапісу Беларускай акадэміі мастацтваў. Аляксей Антонавіч — адзін з арганізатараў і першы старшыня творчай суполкі «Пагоня». Стварыў цудоўную серыю партрэтаў вялікіх людзей Беларусі, фантастычна-казачныя палотны на тэмы айчынных паданняў і легенд. Яго творы, падпісаныя незвычайным творчым псеўданімам — Алесь Мара, знаходзяцца ў музеях нашай краіны і замежжа, у прыватных зборах. У 1992 годзе Аляксей Антонавіч узнагароджаны медалём Францішка Скарыны за высокія дасягненні ў справе на-

цыянальнага адраджэння, прапаганду культурнай спадчыны беларускага народа.

Акрамя работ Аляксея Марачкіна, у экспазіцыі выставы — плён творчасці сяброў суполкі мастакоў «Пагоня». Ураджаюць працы С. Кузьмара «Касцёл у Косаве», А. Пашкевіча «Возера», В. Свентахоўскай «Лілей маім бацькам», а таксама творы Яўгена Куліка, Алены Колас, Алега Маціевіча, Юрыя Піскуна, Уладзіміра Хадаровіча і іншых. Трэба адзначыць, што суполка «Пагоня» — арганізатар шматлікіх мерапрыемстваў, прысвечаных мастакам розных гадоў, ушанаванню памяці многіх майстроў пэндзля — Язэпа Драздовіча, Алены Кіш і іншых.

Святлана КАРПУЧОК.

НА ЗДЫМКАХ: працы мастака «Язэп Драздовіч», маляваны дыван «Ефрасінья Полацкая»; знаёмства з выставай Алеся Марачкіна.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

НОВАЕ ПАКАЛЕННЕ

ЗАПРАШАЕ КАЛЕГІУМ

«Ёсць такое старое ўсходняе паданне пра дванаццаць мудрацоў, — пачаў сваю гутарку-знаёмства новы выкладчык. — Яны доўга працавалі кожны дзесьці далёка. Але аднойчы вырашылі сабрацца разам і пагаварыць пра ўсе дзівосы гэтага свету. Дамовіліся загадзя: каб не так сумна было, кожны прынясе з сабой па келіху салодкага віна. Яны зліюць напой разам у вялікі збан і будуць ласавацца гэтым пітвом. Адзін жа з дванаццаці, мабыць, наймудрэйшы, вырашыў, што прынясе замест віна келіх чыстоткай вады. Маўляў, хто там разбярэцца, калі ўсё будзе разам. Цікавай жа атрымалася вечарына. Яны да раніцы сядзелі ля вогнішча, вялі размову і павіталі чыстую крынічную ваду, робячы выгляд пры гэтым, быццам п'юць салодкае віно... Дык вось, шануюныя калегі, толькі ад вас залежыць, будзем мы на нашых з вамі сустрэчах смакаваць якаснае віно ці глытаць, не моршчачыся, звычайную ваду...»

Так пачалася першая лекцыя ў даволі незвычайнай навучальнай установе, якая мае назву Беларускае калегіум. І справа зусім не ў тым, што тут абсалютна бясплатна прапаноўваецца, па сутнасці, другая вышэйшая адукацыя. А ў тым, што калегіум аб'ядноўвае навукоўцаў, журналістаў, людзей мастацтва і культуры, грамадскіх асоб дзеля актуалізацыі багатай беларускай традыцыі, ператварэння ў нашым грамадстве ў кантэксце вызначальных каштоўнасцей еўрапейскіх краін і агульнаеўрапейскіх працэсаў інтэграцыі.

Заснаваная гэтая ўстанова ў 1997 годзе. Сёлета першыя выпускнікі атрымалі дыпламы.

Навучальныя праграмы Беларускага калегіума зарыентаваны на выкладанне найноўшых фрагментаў сучасных ведаў. Вопытныя выкладчыкі ўводзяць студэнтаў у цікавыя даследчыя праекты, дзейнасць інтэлектуальных і культурніцкіх асяродкаў. За тры гады існавання маладыя навукоўцы пад кіраўніцтвам сталых калег пачалі выдаваць філасофскі часопіс «Фрагменты», філасофска-літаратурны зборнік «Паміж» і гістарычны часопіс «Historica». Наймацнейшыя са студэнтаў атрымалі магчымасць стажыравацца ва ўніверсітэтах і навучальных установах Цэнтральнай і Усходняй Еўропы.

Апрача навучальнай дзейнасці, Беларускае калегіум ажыццяўляе навукова-даследчыя праекты, праводзіць міжнародныя навуковыя і навучальныя семінары і канферэнцыі, збірае бібліятэку навуковай і метадычнай літаратуры.

Трапіць на гэты інтэлектуальны форум можа любы студэнт старшых курсаў гуманітарных спецыяльнасцей альбо асобы з вышэйшай адукацыяй. Лекцыі з'яўляюцца адкрытымі. Асобы, якія сістэматычна іх наведваюць, рэгіструюцца ў якасці вольных слухачоў. А напрыканцы семестра, напісаўшы выніковую работу, могуць таксама стаць студэнтамі. Натуральна, заняткі вядуцца на беларускай мове.

Злата ГУРЫНОВІЧ.

ПЕСЕННАЯ ПРАЎДА

● Васіль ЛІЦЬВІНКА.

Калі ўпершыню пачуў песню «Братка-беларус», яна адразу ўзяла за сэрца, а «Матуліна песня», што выконвае мужчынінскі песенны гурт з цудоўнай назвай «Фэст» з Баранавіч, паланіла душу, завяла ў дзяцінства. Але як фалькларыст па роду дзейнасці быў ашломлены, калі на працягу некалькіх месяцаў восені 1998 года запісаў варыянты гэтай песні ў Баранавіцкім, Навагрудскім, Ельскім, Жыткавіцкім, Слоніміскім і Барысаўскім раёнах. Нідзе ў іх, дарэчы, імя аўтара не ведалі, і тут раптам высвятляецца, што сціплы, але, без сумнення, Богам адораны, таленавіты аўтар з «Фэста» Міхась Скрундзь — сярод маіх студэнтаў-завочнікаў у Беларускай універсітэце культуры. Узгадніў з ім тэкст на аснове ўсіх запісаных варыянтаў і з радасцю прапаноўваю вам, шануюныя чытачы, гэтыя дзве песенныя праўды пра нас з вамі.

МАТУЛІНА ПЕСНЯ

Словы і музыка Міхася СКРУНДЗЯ

Музыкальная партытура для «Матуліна песня» з нотамі і тэкстам.

Матулін голас спяваў мне песні на роднай мове ў дзяцінства час, І я з гадамі пераканаўся: Яна ж не горшая ў нас.

Гучыць напеўна, бы мелодыя, Гаворка беларуская.

Яе любілі мой дзед, мой прадзед Ад першых да апошніх дзён.

Прыпеў: Яе пазнаю я яшчэ здаля, Мне мілую, як родная зямля.

Прыпеў: Яе любілі мой дзед, мой прадзед Ад першых да апошніх дзён.

І як жа мне нашчадку здрадзіць, Бо здрада будзе як праклён.

Прыпеў.

БРАТКА-БЕЛАРУС

Словы і музыка Міхася СКРУНДЗЯ

Музыкальная партытура для «Братка-беларус» з нотамі і тэкстам.

Годна Я сустрэў ка-лісьці ча-ла-во-ка з сі-вы-мі ву-са-мі і ў лап-цях. У ка-шулі вы-па-ле-най сон-цам, з каў-ту-ном у свет-лых ва-ла-сах. За-пра-сіў та-там я-го га-рэл-кай ча-ста-ваў і за-чар-кай у гу-тар-цы ня-спеш-най я ў ча-ла-ве-ка пы-таў: Ой, брат-ка бе-ла-рус, ча-му ў ця-бе сі-вы вус? Ой, Ой, брат-ка бе-ла-рус, на ру-цэ ма-золь, што гуз. Так я ра-на па-сі-веў, бо я до-леч-кі ня меў. Ой, пра-па-ваў, рук сва-іх не шка-да-ваў. Так я ра-на па-сі-веў, бо я до-леч-кі ня меў. Ой, пра-ца-ваў, рук сва-іх не шка-да-ваў.

Я сустрэў калісьці чалавека З сівымі вусамі і ў лапцях, У кашулі, выпаленай сонцам, З каўтуном у светлых валасах. Запрасіў яго ў шынок я, Там яго гарэлкай частаваў І за чаркай ў гутарцы няспешнай

Я у чалавека запытаў: Прыпеў: — Ой, братка-беларус, Чаму ў цябе сівы вус! — Ой, рана пасівеў, Бо я долечкі не меў. — Ой, братка-беларус, На руцэ мазоль, што гуз.

— Так я цяжка працаваў, Рук сваіх не шкадаваў.

Пра сваё ён пра жыццё благое І пра свой няцярпна цяжкі лёс, Пра ўсё тое, што ў журбе і горы

Па жыцці свой цяжкі груз пранёс. І раптоўна сорамна мне стала, Што ў душу улез, я шкадаваў. Можаш сам пра ўсё здагадацца, Што у беларуса я пытаў.

Прыпеў.

ПРЕЗЕНТАЦЫЯ

ТАЙМНІЧЫ СВЕТА ТВОРЧАСЦІ

Дасюль чытачы "Голасу Радзімы" і я таксама ведалі Іну Снарскую як цікавую і своеасабліваю паэтку.

Развітваючыся з Інай пасля III з'езда Згуртавання беларусаў свету, я не падазраваў, што ліставанне між намі на пэўны час перапыніцца, а потым, гэта значыць цяпер, падорыць сустрэчу з айтаркай у новым творчым абліччы. Аднак ведай, з якім хваляваннем чакае яна спаткання з адшуканым у смуге часу родным братам, з якім на шмат гадоў яе разлучыў наймольны Лёс. І вось пра гэтую сустрэчу, што стала фактам, чытаю яе новы твор. Ён цікавы мне не толькі сам па сабе, але і як адна з прайў таемнічага свету творчасці, псіхалогіі самавыяўлення айтара.

Тое, што і як перажывала тады тонкая паэтычная натура, засталася за рамкамі сюжэта кінаапаўядання. Гэтага вымагаў абраны жанр. У творы ўсяго толькі водгулле, канва пачуццяў, якія, зусім верагодна, білі праз край, напльвалі хвалямі, выбісквалі з вачэй слязой бласлаўнай. Мабыць, айтарка свядома адмовілася ад іх дэталёвага ўзнаў-

лення, каб занадта не расчульвацца ў творчасці, бо гэта тоіць у сабе пэўную небяспеку. У жанры кінасцэнарыя пачуцці не столькі перадаюцца, колькі пазначаюцца і называюцца, а ўжо жорсткія чужыя, эмацыянальнага ўздзеяння на глядача выбірае рэжысёр-пастаноўшчык і ўвасабляе акцёр.

Дарэчы будзе нагадаць, што Іна Снарская працуе на Палтаўскім тэлебачанні. Яе фільм пра Беларусь, пра самае зававетнае, роднае і блізкае, здарыў прэмію на фестывалі тэлефільмаў і трансліраваўся як на мясцовым, так і агульнанацыянальным украінскім канале. Мабыць, час ужо паказаць яго і ў Беларусі. Тым больш, як выяўляецца з ліста да мяне, Іна Снарская працягвае актыўна пашыраць беларускае на Украіне.

А тут перад намі сама па сабе мастацкая з'ява, напоўнены рэальнымі (гэта нібы знарок падкрэслена назвай), багатымі на няпростыя чалавечыя дачыненні сюжэт жыцця, у якім мастацкія вобразы паводзяць сябе ў адпаведнасці з логікай характараў. Яны прымушаюць нас задумвацца і перажываць не толькі тое, пра што распавядаецца, але прымушаюць задумваць непрамоўленае і суперажываць. А гэта і ёсць адна з прыкмет і ўласцівасцей сапраўднай прозы.

Аўгуст ЛЕЦКА.

За акном цягніка бушавала навалініца. У шалёным запале маланка перарвала дрэвы напалам, асвятляючы верхавіны з кавапкам неба і хаваючы ў ценя карані. Вальжына Лісоўская не спала. Углядаючыся ў раз-пораз асветленую маланкамі цемру, пад раўнамерны грукат колаў, яна думала пра сваю сустрэчу з братам, першую за яе трыццаць гадоў... Дзіўныя, незнаёмыя раней пачуцці ахапілі Вальжыну. Яна нібыта бачыла ўсё ўпершыню: і дзікі першабытны лес, які паглынаў рэдкія паўстанкі, і азоранае нечаканай маланкай начное неба, і свае рукі на бруднаватым століку, і выпадковыя спадарожнікі па купэ. Вальжына ехала да свайго старэйшага брата, роднай крыві па бацьку, пра сустрэчу з якім марыла ў дзесяць год пасля трагедыі. Часам ёй здавалася, што яна бачыць не толькі тое, што тут сёння, але і тое, што было ўчора і што будзе заўтра.

— Ён такі прыгожы на здымку, мой брат. У жыцці, мабыць, яшчэ лепшы. Моцны і пяшчотны, падыме мяне на рукі, нібы прынку, і скажа: "Сястрычка, малайчына, што прыхлала. Я так доўга цябе чакаў". З першага слова мы адчуем нашу тоеснасць: падабенства не толькі знешняе, але і тое, пра якое ведаюць толькі душы. Дзіўна, у яго нават радзімка на левай шчаці, як і ў мяне. Вусны, нос, ямачка на барадзе — мы абодва падобныя на нашага бацьку, а між сабой — нібы блізныя з розніцай у пяць год. Усмешка лёсу: нават нарадзіліся ў адзін дзень — сёмага сакавіка. Але... Нас развёў час, абставіны, людзі, межы... Вось і зараз — ён жыве ў Расіі, я — на Украіне, а бацька пахаваны ў Беларусі. Віктар ніколі не быў на яго магіле і яшчэ паўгода назад нават не ведаў, што нашага бацькі ўжо даўно няма сярод жывых.

Напярэдадні сустрэчы з сястрой Віктар Лісоўскі таксама не спаў. Ён сядзеў на кухні і смаліў цыгарэту за цыгарэтай. Пакінуў курыць год 15 назад, але сёння не змог стрымацца. Суцяшала думка, што жонка і дзеці спяць і, на шчасце, не бачаць гэтай яго слабасці. Усё сваё жыццё Віктар намагаўся быць моцным. Мусіў быць моцным з дзяцінства, бо рос без бацькі. Прабываўся па жыцці самастойна, часам з апошніх сіл. Сам сабе Віктар Лісоўскі нагадаваў дрэва, якое адчайна ўплаталася каранямі ў зямлю, але каранёў сваіх не ведала. Адзіны і апошні ўспамін пра бацьку — у трохгадовым узросце. Віця стаяў на лужку, забіўшыся ў вугал і плакаў невядома чаго: можа са страху, а можа ад нечаканасці. Маці казала: "Не бойся, гэта твой бацька, ён прывёз падарункі, ён любіць цябе..." Бацька і праўда быў зусім не страшны. Ён ласкава пасміхаўся і быў надзіва прыгожым. Але штосці называлае, нават пачварнае трымаў у руках. Вялікі пісталет, які трашчаў і высйкаў іскры, не пасваў ні бацькавымі рукамі з доўгімі прыгожымі пальцамі, ні яго лагоднаму твару, ні ціхаму, трохі хрыпаватаму голасу. Так і запамінаўся Віктару: бацька асобна, а пісталет асобна. Трохі пазней хлопчыку казалі, што бацька іх пакінуў і ўжо ніколі не вернецца. Што азначае слова "ніколі", малайчына Віця яшчэ не разумее, можа таму свайго айчыма так і не навучыўся называць татам...

Гэтай ноччу ў аксамітную прорву сусвету ўглядаўся яшчэ адны вочы, чорныя, як і сама ноч. Пра такіх жанчын кажуць: сапраўдна прыгажосць непадупадна

ГЭТА — ЖЫЦЦЁ

КІНААПАВЯДАННЕ

часу. Бязлітасны, ён можа пашкодзіць красу, але не здольны яе знішчыць. Калісці Алену Мікалаеўну лічылі першай прыгажуняй: аднакласнікі пісалі ёй лісты з прызнаннем у каханні, а на танцах ёй ніколі не даводзілася падпіраць сцены, падзяляючы лёс менш прывабных сябровак. І яе, мо лепшую сярод лепшых, не мог не прыкмеціць ладны малады марачок, а заўважыўшы, не мог не закахацца. Алена і зараз памятала іх першы танец. Гэта быў вальс... Вось яны кружацца, плячэ са сваім Стасем вышэй дрэў, побач з птушкамі, аблокамі... Цёплая ноч доўжыць іх няе шчасце, а сама ўсё карае. Недзе з-за далягляду нясмела прабіваецца святанак. Марачок пашчотна яе цалуе, і абодвам здаецца, што так будзе вечно. Галасы сплятаюцца з рэхам і знікаюць у вышыні. І толькі шэпт, толькі подых, толькі дотык:

— Я кахаю цябе, кахаю...
— Назаўсёды, заўсёды, заўсёды...

— Толькі разам, разам, разам...

І такое нечаканае, нязвычайнае, пракавечнае:

— Я хачу, каб ты нарадзіла мне сына.

Вяселле згулялі праз тры месяцы, калі Станіслаў Лісоўскі вярнуўся з чарговага плавання. З боку жаніха на вяселле прыехала толькі маці. Родных братоў і сясцёр у Стася не было, а бацька загінуў. Больш высвятляць не сталі: было бачна, што гэтая тэма няпростая як для сына, так і для маці. І толькі суседзям ратоў не затупіш — шукаліся па вуглах:

— Жаніх у прымы прыехаў з адным чамаданчыкам. З беднай, відаць, сям'і.

— Але прыгажун які: вочы блакітыя, валасы цёмныя, уюцца. І форма марацкая яму дужа пасуе. Такому і жанатаму дзеўкі праходу не дадуць. Не будзе спакою Алене.

— Чаму гэта Стась пра бацьку свайго нічога не расказвае? Можна байструком рос?

— А раптам бацька яго за кратамі, крыў Божы, вораг народа, здраднік?

— Што вы такое кажаце? У нас дзеці за бацькоў не адказваюць.

— А з якіх жаніх краёў, не ведаеце?

— Кажуць, з Беларусі.

— Там людзі харошыя, толькі бедныя дужа. У тых краях фашыст у вайну ўсё зруйнаваў. І за дзесяць год не адбудаваліся. Ёсць хаты, дзе па пяць сямей разам жывуць.

— Тады хлопцу пашанцавала. Знайшоў сабе цёплае месца: цесць у міліцыі працуе, чалавек паважаны, а цешча — на хлебава-водзе.

— Галадаць не будуць. Вось толькі ці ўжывуцца разам з бацькамі ў адной хаце? У Міколы Паўлавіча цяжкі характар. Яму дагэдазіць нялёгка. Са свету зжыве, калі нешта не па ім.

— А вам бы спадабаўся зяць, які дома амаль не жыве? Плаванні гэтыя бясконцыя...

— Ой, не ўжывуць маладыя, не ўжывуць... Калі самі не развядуцца, людзі развядуць.

— Але пакуль шчаслівыя. Адзін на аднаго глядзяць не наглядзяцца...

— Горка! Горка! Горка!..

Горка стала пазней, калі Стась ў Мурманск перавялі. Пра тое, што ў яго нарадзіўся сын, даведаўся з ліста Алены. Колькі радасці было, колькі шчасця: першынец... Хлопчыка вырашылі назваць Віктарам, каб годна пераадолеваў усе цяжкасці, перамагаў.

— Любая, у яго вочы твае: чорныя і глыбокія, як ноч.

— А вусны — твае. Сына тулю да грудзей, а цябе адчуваю. Сумую я без цябе. Кідай свае гарты. Жыві, як ўсе людзі, з сям'ёй. Знойдзеш тут работу, простую, змяную. Будзеш са мною і Віценькам кожны вечар...

— Не магу я пакінуць мора, ты ж ведаеш. Не выйду без яго: ссохну, змарнею, памру. Ты гэтага хочаш? Гэтага!

— Стасік, міленкі, ад бацькоў толькі і чуо: кіне ён цябе, кіне. Знойдзе сабе жонку заморскую, вунь я зараз жанчыны на мужыкоў вешаюцца...

— А ты не слухай. Ведаеш сама: толькі цябе кахаю. А сыноч наш як сонейка. Дзе б ні быў, толькі пра яго і думаю. Ну навошта мне нехта, акрамя вас? Сама падумай: ад шчасця шчасця не шукаюць. Дурнецькая мая, любячая... Супакойся, прашу, супакойся. Усё будзе добра. Толькі разам. Утрох. Заўсёды...

Вальжына ехала да брата Віктара, а думала пра бацьку. Як нечакана ўсё змянілася ў той далёкі вечар. Да той апошняй размовы яна амаль нічога не ведала з бацькавага мінулага: пра мора, іншую сям'ю, жонку Алену, сына... Усё было за нейкай жалезнай заслонай, калі сёння паглынае ўчора і няма шляху назад нават ва ўспамінах. Пражыўшы дваццаць год побач з бацькам, Вальжына добра ведала, што ён працуе інжынерам-будульніком. Работа падабаецца, людзі яго любяць. Заўсёды вяслёлы, душа кампані. Дачка ганарылася сваім бацькам. Адно толькі бянтэжыла: маці заўсёды называла яго Славам, а не Стасем. Бацька на гэта пагаджаўся: змяніў лёс — змянілася імя... Тады Вальжына жыла ў дзіцячым, а пасля юнацкім няведанні, толькі падсвядома адчуваючы праўду: паміж бацькамі стаіць нейкая таемніца. Нязручная, яна ператварае шчырасць пачуццяў у дошыцк няўдалую гульню. Тэма іншая, ранейшая сям'і заўсёды была забароненай. Пра бацькавага сына не ведалі нават родныя матуліны браты. Калі-ніколі Вальжына выпадкова чула размовы пра нейкіх незразумелых для яе аліменты.

Гэта былі абрыўкі фраз, на якіх дзяўчынка не засяроджвала ўвагі. А яшчэ была адна дзіўная размова з маці... Калі Вальжыне споўнілася дзевятнаццаць, у яе закахався хлопец, які збіраўся служыць на флоте. Звалі яго Уладзімір, і з'явіўся ён нечакана: прывёз прывітанне ад свайго сябра. Будучы афіцэр спадабаўся дзяўчыне, і яна не разумела, чаму маці так настойліва адгаворвае яе ад магчымага шлюбу.

— Дачушка, паслухай мяне. У вас з Вовам няма будучыні, павер. Ён будзе заўсёды любіць мора больш за цябе. Кожны з вас будзе жыць як бы сам па сабе. Кожны асобна... Скажы, што гэта за сям'я? Вальжына, я добра табе жа-

даю. Калісці я кахала марака, а ён не вярнуўся. Не вернецца ўжо ніколі...

Вальжына не выйшла замуж за марака, але зараз, у начным цягніку, зноў і зноў прыгадвала гэты выпадак. Хто быў загадкавы матулін кахань? Можна яна мела на ўвазе бацьку? Але ж ён змог пакінуць мора дзеля іх з маці. Дзеля першай сям'і не змог...

Так, яна зусім не ведала сваіх бацькоў. Як можна было быць такой сляпой, такой чэрствай і эгаістычнай? Аказваецца, усе дваццаць год яна бачыла толькі сябе і свае праблемы. А бацькі, жывучы побач і жыццё сваё прысвячаючы ёй, былі такімі знаёмымі незнаёмамі. На жаль пакаенне прыходзіць надта позна, тады, калі ўжо нічога нельга папраўць. Дзесяць год назад бацькі пайшлі туды, адкуль не вяртаюцца...

Трагедыя здарылася нечакана. Вальжына толькі выйшла замуж і паехала па размеркаванні мужа ў невялічкі гарадок на Украіне. Бацькі пісалі ёй амаль кожны тыдзень. Яна і зараз беражэ гэтыя лісты, але чытаць не можа. Балюча... Тады бацькі сталіся падтрымаць дачку цёплым, бадзёрым словам. Але лісты гэтыя раз-пораз становіліся ўсё сумнейшымі, караціліся. І раптам тэлеграма ад бацькі: "Вальжына, тэрмінова прыежджай. Маці цяжка захварэла". Дзяўчына падсвядома адчула: яе чакае самае горшае.

Бацькі захварэлі на адну і тую ж невылечную хваробу амаль адначасова. Маці памерла першай. Бацька перажыў маці на чатыры месяцы. Чатыры месяцы ён жыў з думкай пра смерць, пра тое, што недарэбуй, недарэбуй, недарэбуй, з думкай пра тых, каго ўжо ніколі не пабачыць... У іх апошняю сустрэчу ён нарэшце выказаў тое, што невыносным цяжарам ляжала на душы. І зараз, сярод бясконцай ночы, Вальжыне чуліся словы першай і, на жаль, апошняй шчырай размовы з бацькам:

— Ведаеш, дачушка, у цябе ёсць старэйшы брат...

Калі ў доме з'явіўся айчыч, дзядзька Лёня, малайчы Віця перайшоў жыць да дзеда з бабай. І хоць гэта была тая ж самая хата, толькі яе другая палова з асобным уваходам, жыццё хлопчыка змянілася. Праз нейкі час маці пайшла працаваць на фабрыку, і ён амаль перастаў з ёю бачыцца. Выхоўваць маленькага Віцю ўзяліся дзядуля з бабуляй, асабліва дзед. Успамінаецца рыбалка, ранішня гімнастыка з абціраннем снегам, паходы ў лес з палаткай, вогнішчам і бясконцым зорным небам. І заўсёды нечаканае, непажаданае для дзеда:

— А дзе мой бацька?

— Ты ж ведаеш. Ён зараз працуе шафёрам на вялікай машыне, МАЗе. Памятаеш, як ён браў цябе з сабой на работу?

— Ды не, дзеда, я не пра дзяду Лёню пытаю, а пра сапраўднага бацьку, майго, роднага.

— Няма яго. Загінуў ці, можа, прапаў без вестак. А яшчэ раней — пакінуў вас з маці, пайшоў і не вярнуўся. Няма яго. Няма. Забудзь... А твай сапраўдны бацька — дзядзька Лёня. Вось і пытай пра яго.

Але Віця не мог выкінуць з галавы думак пра бацьку. Ён падсвядома адчуваў: чамусьці ад яго прыхоўваюць праўду. Нешта з бацькам здарылася. Можна нейкая нечаканая бяда? Можна ён плячыць хворы? А раптам яго выкралі за межы шпітэны і трымаюць зараз у турме? Ён уяўляў сабе розныя "можы", і багатая дзіцячая фантазія малявала карціны, якія складаліся ў жудасна-прывабліваю рамантычную гісторыю. Віктар верыў: калінебудзь ён знойдзе і выратуе бацьку. Пройдуць гады, і яны абавязкова пабачацца. Аднойчы Віктар скажа: "Тата, я так па табе сумваю. Шукаў цябе — і знайшоў". І паглядзіць у вочы бацьку, і пакажа фотаздымак, які таемна ўзяў з матулінага альбома і зберагаў усё жыццё. Хлопчыку нібы чуліся бацькавы словы: "Ты малайчына, што мяне не забываў. Я таксама памятаў пра цябе ўсё гэтыя гады. Назіраў здапек, як ты расцеш, вучышся, сталееш. Ты стаў сапраўдным мужыком: разумным, моцным, прыгожым... Я ганаруся, што ў мяне такі сын". Так. Усё было б менавіта так, калі б Віктар не спазніўся. Не спазніўся на дзесяць год.

Цяжэй за ўсё навучыцца дараваць: сабе, людзям, але, найперш, сабе. Алена Мікалаеўна за свае 55 зрабіла не так багата памылкаў, але не магла дараваць адну, найбольшую, невыносную. Можна гэта была нават не памылка, а жалівая выпадковасць, жорстка ўсмешка лёсу... Цяпер, калі яна ведала, што Стась ўжо няма і выправіць нічога немагчыма, ёй заставалася толькі маліць Бога пра міласць даравання: "Даруй, Госпадзі, Стась і бацьку Мікалая на тым свеце, а мяне, пакутніцу, на гэтым..."

Тое, што Алена дажывала свае гады з нялюбным, чужым душою чалавекам, яшчэ не было самым жалівым. Горш за ўсё тое, што яе сын, Віктар, так і не пабачыў свайго сапраўднага бацьку, хоць усё жыццё да яго імкнуўся: і ў дзяцінстве, і потым, калі скончыў летняе вучылішча. Яна не дапамагла сыну, не падтрымала, нават калі была такая магчымасць. Ці дараваў ёй гэта Стась, ці зможа дараваць Віктар?.. Адзінае, што яна змогла зрабіць для свайго сына, — захаваць Стасева прозвішча. Віктар, і жонка яго, і дзеці — Лісоўскія. А раз жывое прозвішча, застаецца і род. Алена Мікалаеўна ўспоміла, як амаль адразу пасля вяселля Станіслаў распавядаў:

— Лісоўскія — старадаўні, дваранскі род. Пачынаецца недзе з шаснацатага стагоддзя. Свой фамільны герб мае. Кім толькі нашы продкі ні былі: і святарамі каталіцкімі, і жаўнерамі, і песьменнікамі, і ляснічымі. Маёнткі мелі Лісоўскія, зямлю, палі. Апошнія пань, праўда, збыдзелі зусім. Ужо амаль нічым не адрозніваліся ад простых сялян, але паходжаннем сваім ганарыліся. Сямейныя паданні перадавалі з роду ў род. Бацька мой, Іосіф Лісоўскі, быў лесніком у пушчы, якая калісці нашым продкам належала. Я бацьку амаль не памятаю. У 38-м яго нечакана арыштавалі невядома за што і выслалі ў Сібір без права перапіскі. Маці засталася з трыма дзецьмі на руках. Галадалі, памятаю, страшэнна. Брат і сястра памерлі адзін за адным. Ад бацькі так вестачкі і не дачакаліся. Загінуў, мабыць, ці забілі. Так я стаў сынам "ворага народа"...

— А ты ведаеш, Стась, што мой бацька калісці ў НКУС служыў?

— Заканчэнне на 8-й стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

СЛАВАКІЯ

ВЕСТКІ З
ПРЭШАВА

У 1997 годзе беларуская мова ўпершыню загучала ва аўдыторыях універсітэта горада Прэшава, што ў Славацкай Рэспубліцы. З таго часу паступова павялічваецца і колькасць студэнтаў, а таксама спецыялістаў, якія цікавяцца беларускай мовай. Сёлета на розных курсах беларускую мову вывучаюць у пяці групках — больш за 60 чалавек.

Чым выклікана такая цікавасць? Перш за ўсё тым, што студэнты адкрылі для сябе яшчэ адну славянскую мову. Яны даведаліся на занятках, што беларуская мова вельмі блізкая да іх роднай славацкай, што Беларусь мае адметную самабытную нацыянальную культуру. Вывучэнне мовы дазва-

ліла ім у арыгінале пазнаёміцца з творамі вядомых у Еўропе і свеце пісьменнікаў: В. Быкава, А. Адамовіча, У. Караткевіча, Я. Брыля, І. Шамякіна, І. Мележа і іншых, якіх у Славакіі ды і ў некаторых іншых краінах Еўропы лічылі прадстаўнікамі... рускай літаратуры.

Так паступова праз мову прыходзіць да славацкіх студэнтаў веданне беларускай нацыянальнай адметнасці. Спадзяюся, гэтак яшчэ больш будзе спрыяць тое, што на кафедры славістыкі Прэшаўскага універсітэта пачала прыходзіць газета «Голас Радзімы». Студэнты-славісты, ды і не толькі яны, змогуць цяпер, акрамя выданняў «Літаратурен форум» (Балгарыя), «Твожчасць» (Польшча), «Сербске новины», пазнаёміцца і з беларускім выданнем «Голас Радзімы» дзяляе і да нас.

Віталій МАСЛОЎСкі,
выкладчык кафедры славістыкі
Прэшаўскага універсітэта.

ІТАЛІЯ

Дарагія мае, што на Беларусі думаюць пра вайну Амерыкі і Афганістана? У Італіі маці вельмі хвалююцца, што пашлюць маладых людзей дапамагаць амерыканцам. Ніхто не ведае, што чакае наперадзе.

Дасылаю вам паштоўку з рэпрадукцыяй карціны Нуміненна — мастака, які ў час аўтамабільнай катастрофы ледзь не загінуў, страціў рукі. Але навучыўся маляваць, трымаючы пэндзаль нагамі і зубамі. Паглядзіце самі, што ў яго атрымліваецца.

Заўсёды ваша

Леанарда МАЛЕЕВА.

Мілан.

ЭСТОНІЯ

*Шаноўныя сябры, прывітанне!
Дзякуй за газету, якую цяпер атрымліваем рэгулярна. Асабліва ўдзячна за інфармацыю пра святы і юбілейныя даты знакамітых землякоў, а таксама вершы і песні з нотамі. Сёння вырашылі раска-
заць, як адзначаюць Пакровы Прасвятой Багародзіцы нарвскія «Сябры».*

ПАКРОЎСКІЯ ВЯЧОРКІ
Ў НАРВЕ

Тры нарвскія таварыствы: беларускае, украінскае і рускае — 13 кастрычніка правялі вялікае гарадское свята «Пакроўскія вячоркі». Звычайна да Пакроваў завяршаюць збор ураджая, і таму мы запланавалі выставы-конкурсы дароў восені. Гараджанам, якія прыйшлі ў Нарвскі культурны цэнтр, расказалі аб традыцыйна святкаванні Пакроваў і паказалі выставы ўмельцаў: чужоўныя плеценыя вырабы беларуса Вадзіма Саладухіна, вязаныя карункі і вышытыя ручнікі Ніны Аніскевіч і Галіны Шкуро і іншае. Госці з эстонскага горада Пярну прывезлі выставу вырабаў з бісеру. Многае з таго, што спадабалася, можна было купіць.

У праграму свята ўключаліся вялікі канцэрт, падрыхтаваны сіпмі трох таварыстваў, а таксама танцавальнага калектыву «Нарва». Нямаю вядомых песень, прычым на ўсіх трох мовах, дружна падхоплівалі і гледачы.

Самай «смачнай» часткай свята стала дэманстрацыя нацыянальных кухняў і дэгустацыя. Мы, «Сябры», расказалі і нават паказалі (збралі гэта Мікалай Аніскевіч і Ігар Мароз) працэс прыгатавання бульбяных клеццак. Больш як 200 клеццак

«прадэгуствіравалі» за лічаныя хвіліны! Украінцы частавалі галушкі, рускія — кулібяккі.

На выставе-конкурсе «Дары восені» выстаўлялася разнастайная садавіна, агародніна. Наша зямлячка Тамара Несін за гарбуз вагой 30 кілаграмаў атрымала першае месца. Яна ж прадставіла незвычайную дэкаратыўную капусту пяці колераў.

Знашлося ў праграме свята месца і разнастайным конкурсам, гульням. Тут жа былі ўручаны прызы (іх вырабілі нарвскія ўмельцы) пераможцам радыёвіктарыны, праведзенай напярэдадні.

На агульную думку, свята ўдалося! Развітваючыся, госці шчыра дзякавалі арганізатарам. Нам было вельмі прыемна.

А далей у планах «Сяброў» традыцыйная лістападаўская паездка ў Ляхціцкі манастыр — памянучы памерлыя, пажадаць здароўя жывым, палюбавацца ўбраннем манастыра... Але пра гэта асобны расказ.

Карыстаючыся выпадкам, хацелася б звярнуцца да сусродзічаў на Беларусі і за мяжой з прапановай наладзіць прамыя кантакты, каб ладзіць сумесныя справы ці абменьвацца паведамленнямі аб набытках. Эстонскія «Сябры» чакаюць ад вас вестак! Тэлефон для сувязі 8-1037-235-73-197.

Людміла АННУС.

КАЛЯНДАР-2001: ЛІСТАПАД

23 лістапада спяўняецца 130 год з дня нараджэння **Уладзіміра ТЭРАЎСКАГА** (нарадзіўся ў вёсцы **Леніна Случыцкага раёна**; памёр 10 лістапада 1938 года), харавога дырыжора, кампазітара, фалькларыста.

У юнацтве спяваў у капэле Д. Агрэнева-Славянскага. У 1914 годзе стварыў у Мінску адзін з першых беларускіх харавых калектываў, рэарганізаваны ў 1917 годзе ў Беларускі народны хор. У 1917—1920 гадах У. Тэрэўскі ўзначальваў музычную частку Першага беларускага таварыства драмы і ка-

медыі. У 1920—1935 гадах працаваў хормайстрам БДТ-1. За гэты час стварыў музыку да спектакляў «Бязвінная кроў» У. Галубка, «На Купалле» М. Чарота, «Каваль-ваявода» Е. Міровіча, «Паўлінка» Я. Купалы і іншых. Аўтар шматлікіх гарманізаваных народных песень, арыгінальных рамансаў і песень на словы Я. Купалы, З. Бядулі, М. Чарота і іншых, часткова апублікаваных у складзеным ім зборніках «Беларускі спеўнік з нотамі на тры галасы паводле народных мелодый» і «Беларускі лірнік».

Ларыса КАРАЧУН.

УРАЖАННІ

СКАРБЫ
«РАДЗІМЫ»

Для навукоўца-гісторыка адным з асноўных заняткаў з'яўляецца пошук крыніц, на падмурку якіх было б магчыма даследаваць падзеі мінулага. А калі вывучаеш жыццё суайчыннікаў у такой далёкай краіне, як Аргенціна, кожны ліст інфармацыі набывае яшчэ большую вартасць.

Таварыства «Радзіма» праз прызму вышэйазначанага з'яўляецца сапраўднай крыніцай каштоўных звестак. Тут з 1964 года, часу заснавання таварыства, вядзецца сістэматызацыя даных, датычных культурна-спартыўных клубаў у Аргенціне, куды ўваходзяць і беларусы. У нумары «Голасу Радзімы» за 24 кастрычніка 2001 года было расказана пра клуб «Восток» з горада Бэрыса, але ў гэтай краіне існуюць яшчэ аб'яднанні ў Буэнас-Айрэсе, Расарыю, Мар-дэль-Плата, дзе і зараз шмат нашых суайчыннікаў. Архіў «Радзімы» захоўвае паведамленні з гэтых клубаў пра культурную дзейнасць, а таксама рознага кшталту даведкі пра сувязі нашых землякоў са сваёй гістарычнай бацькаўшчынай.

Выклікае цікавасць ліставанне з аргенцінскімі беларусамі, што вялося з 60-х гадоў мінулага стагоддзя, з якога можна даведацца пра побыт і штодзённую працу нашых землякоў на паўднёваамерыканскім кантыненте, іх звычаі і ідэалагічны перакананні. Дарэчы, пры найме на працу прадпрыемствінікі хутчэй бралі ўпартых беларусаў, а не мясцовых крэолаў. Як вынік — большасць нашых суайчыннікаў мела сталую працу і былі ў стане пабудаваць сабе ўласнае жыллё. І гэтай радасцю, як і многім іншым, імігранты ахвотна дзяліліся з супрацоўнікамі «Радзімы».

У таварыстве не згубілі гэтую спадчыну, падтрымліваецца сувязь з беларусамі замежжа.

Будзем спадзявацца, Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за мяжой «Радзіма» і надалей застанецца шчырым і пріянным гаспадаром для сваіх гасцей, у тым ліку і зацікаўленых вучоных.

Сяргей ШАБЕЛЬЦАЎ.

АНГЛІЯ

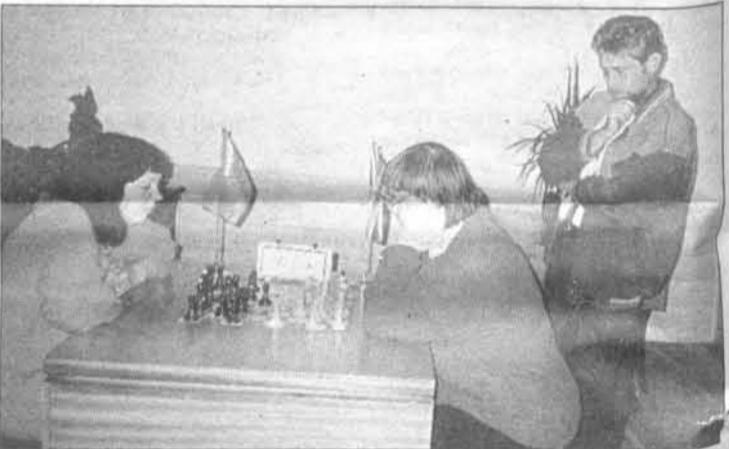
АГУЛЬНАГАДАВЫ З'ЕЗД БЕЛАРУСАЎ

Чарговы, 55 агульнагадавы з'езд Згуртавання беларусаў Вялікабрытаніі (ЗБВБ) адбыўся ў суботу 13 кастрычніка 2001 года. Ён пачаўся а 14 гадзіне ў зале пры Беларускай бібліятэцы імя Ф. Скарыны, 39, Holden Rd. London. N.12.8.

Старшыня Управы ЗБВБ спадарыня Міхалюк адкрыла з'езд і папрасіла айца А. Надсона пачаць малітваю. Была выбрана мандатная камісія ў складзе: С. Будкевіч, М. Баяроўскі, П. Шаўцоў.

Потым адбыліся выбары прэзідыума з'езда. У яго склад увайшлі старшыня М. Швядзюк, сакратары С. Пяткевіч і І. Лабацэвіч. Справаздачу пра дзейнасць управы зрабіла спадарыня Л.

РАКУРС

Як паведамляла наша газета, у жніўні Мінск наведала адна з роду апошніх упадальнікаў Мірскага замка **Марыя Святаполк-Мірская**, якая зараз жыве ў Лондане. Падчас візіту спадарыня **Марыя**, прафесійная шахматыстка, згуляла партыю з пяціразовай чэмпіёнкай Бе-

ларусі **Таццянай Загорскай**. Сустрэча закончылася ўнічыю.

НА ЗДЫМКАХ: сустрэча пад сцяжкамі Вялікабрытаніі і Беларусі. **Марыя СВЯТАПОЛК-МІРСКАЯ** — справа.

Фота
Валерыя ВЫСОЦКАГА.

ВІНШУЕМ!

Віктару
СКОРАБАГАТАВУ —
50

Управа **Міжнароднага грамадскага аб'яднання «Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына»** даслала ў рэдакцыю віншаванне з нагоды 50-годдзя з дня нараджэння знакамітага беларускага спевака і музыказнаўца **Віктара СКОРАБАГАТАВА**.

«Жадаем Вам моцнага здароўя і далейшых плённых поспехаў у Вашай творчай дзейнасці, у той велізарнай і карыснай працы, якую Вы робіце па вяртанні музычнай спадчыны Беларусі, у якой на працягу стагоддзяў стваралася музыка сусветнага ўзроўню, па вяртанні асоб, што стварылі духоўнае багацце нашай краіны, ушанаванні іх памяці як на Радзіме, так і ў замежжы».

Сільвестар БУДКЕВІЧ.

Лондан.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ

Іна СНАРСКАЯ

ГЭТА — ЖЫЦЦЁ

КІНААПАВЯДАННЕ

Пачатак на 5-й стар.)

— Мабыць, такі ў мяне лёс — стаяць з ім па розныя бакі. Калі даведаецца пра майго бацьку — са свету зжыве. Па ўсім бачна: ён у цябе адданы партыец. Дзеля ідэі і радыю не пашкадуе...

Так і засталася таямніцай для Алены, як бацька пра Стасеву таямніцу даведаўся. Можна таму і не ўзлюбіў з першага погляду. Каб не зацяжарыла Віктарам, не дачакаліся б ад яго дазволу на шлюб. Чорны на вяселлі сядзеў, нібы цень. Не прыняў ён Стася. Не прыняў...

Для Віктара заўсёды было незразумелым, чаму ва ўсіх анкетах, аўтабіяграфіях у графе "весткі пра бацьку" трэба было пісаць: "месцазнаходжанне невядомае". Маці ж мусіла ведаць бацькаў адрас, бо рэгулярна атрымлівала аліменты. Гэта азначала, што ён жывы і здаровы і застаецца надзея на сустрэчу. Маці заўсёды старалася неяк абысці гэтую тэму, не рабіць Віктару балюча. Толькі аднойчы не вытрымала — вырвалася набалелае:

— Як ты не разумееш! Цяпер у твайго бацькі новая сям'я. Мы сталі для яго чужымі. Мы яму непатрэбныя!

І тады Віктар пачаў выпальваць з сэрца любоў, а з галавы думкі. І ўсё ж, не зваяжучы на бацькаву здраду і ўласную адзіноту, яму хацелася стаць лепшым сярод сваіх больш шчаслівых ровеснікаў. Кожным учынкам, кожнай сваёй перамогай нібыта даказваў бацьку, а значыць і самому сабе: ён зможа прабіцца, падняцца на ногі, уласнымі рукамі пабудуе сваёй шчасце. Каб сфарміраваць моцны мужчынскі характэр, вырашыў стаць ваенным лётчыкам. На "выдатна" скончыў вышэйшае вучылішча, потым акадэмію. Паказаў дзяўчыну, ажаніўся, займаў дваіх дзяцей. Зараз ужо палкоўнік, мае некалькі ўзнагарод... Калі б сёння яго пабачыў бацька, абавязкова ганарыўся б такім сынам. Але ў свае дваццаць пяць Віктар быў яшчэ не гатовы да падобнай сустрэчы. Мабыць, на кожны мужны крок ёсць адпаведны час...

Калі Віктару споўнілася дваццаць пяць год, прыйшоў ліст, на які ён не спадзяваўся нават у марэх. Гэта быў ліст ад бацькі: ліст-пакаянне, ліст-крык душы, ліст-вартанне...

"Дарагі мой сыночкі! Цяжка і балюча пісаць табе, бо не ведаю, ці зразумееш мяне, а калі і зразумееш, то ці зможаш дараваць. Я хачу, каб ты ведаў: усе гэтыя гады я памятаў пра цябе і любіў не менш, а нават больш, чым у той шчаслівы дзень, калі ты нарадзіўся. Я ганаруся тваімі поспехамі, бо ведаю: ты з залатым медалём скончыў сярэдняю школу і з чырвоным дыпломам вышэйшае лётнае вучылішча. Я назіраў за табой здалёк праз сваіх сваякоў, якія жылі з табой у адным горадзе. Сёння, калі часы змяніліся, я павінен сказаць табе праўду. Думаю, мама распавядала табе пра дзёда, Іосіфа Лісоўскага, якога лічылі «ворагам народа». У гэтым годзе я атрымаў ліст пра яго рэабілітацыю. Ты не павінен саромецца свайго дзёда, а значыць, і свайго бацькі.

Віценька! Мабыць, усе гэтыя гады цябе трывожылі думкі, чаму я пакінуў вас з мамай? Думаю, ты ўжо дастаткова дарослы, каб можна перанесці мае словы. Я пайшоў з вашага жыцця, любячы вас. Такое здарэцца. Але я хачу, каб ты ведаў: здрады не было. Мы з тваёй мамай невінаватыя, што абставіны склаліся менавіта так, як яны склаліся..."

З ліста бацькі Віктар даведаўся пра панцуг абставін, які прывёў да трагічнай развязкі... Карабель, на якім служыў бацька Віктара, быў ужо не так далёка ад родных берагоў, калі на ніжняй палубе раздаўся выбух. Полымя паглынула судна, і ўсе намаганні матросаў патушыць

агонь былі марнымі. Апошняе, што запамніў бацька перад тым, як страціў прытомнасць, — вялізны месяц, на фоне якога марудна, нібы ў запаволеных кадрах кіно, падала мачта. У апошні момант нехта з матросаў паспеў моцна штурхнуць бацьку, і ён паляцеў у ваду. Гэта ўратавала жыццё, але нейкія абломкі ўсё ж дагналі яго ў вадзе. Апрытомнеў у шпіталі. Доктары змагаліся за яго жыццё некалькі дзён. Страшэнна балела галава, ён не мог рухацца і амаль нічога не бачыў. Давялося нанова вучыцца хадзіць. Лекарны давалі не больш дзесяці працэнтаў, што яму ўдасца пазбегнуць інваліднай каляскі. І тады бацька напісаў той адчайны ліст да Віктаравай маці...

на 7000

Алена Мікалаеўна ліста са шпіталя так і не атрымала. Яна марна чакала паўгода, год, з апошніх сіл зберагаючы надзею на тое, што яе муж нарэшце адзавецца. Яна добра памятала, як яе бацька сказаў тады:

— Не чакай дарэмна. Стась вас пакінуў. Не слухала ты нас з маці, а мы ж папярэджвалі...

Гэта было крахам усіх яе спадзяванняў. Усе лепшыя пачуцці былі спляжаны. "Няўжо ён здрадзіў, няўжо?" — зноў і зноў паўтарала сабе Алена. А сэрца не пагаджалася верыць. Ды хіба вырвалі гэтае сэрца з грудзей... Каханне? Яго няма. Ёсць толькі боль, несучэшны боль. Ёсць толькі здрада... Алене невыносна было глядзець нават на ўласнага сына. Віця так нагадваў ёй мужа. Вочы, ямачка на барадзе, нават рухі — усё Стасева. Быццам адбітак, напамін на ўсё жыццё... Стала трохі лягчэй, калі з'явіўся Леанід. Добра, што бацькі забралі Віцю на сваю палову хаты — яна ў сваім адчаі не змагла б быць для яго добраў маці. Застаўся боль. Толькі боль...

Калі Віктару было тры гады, нечакана прыехаў Стась. Ён стаяў на парозе, малады, прыгожы, знаёмы да кожнай радзімкі на целе, і не спяшаўся заходзіць. Алена не кінулася яму на шыю і нават не запрасіла ў хату. Яны глядзелі адзін на аднаго і маўчалі. За два гады нешта абарвалася, згарэла, знікла назаўсёды. Выйшлі бацькі, Леанід, пачалі запрашаць у хату да сына. А Стась стаяў у нейкім жахлівым здранцвенні, нібыта быў не тут і не ён... Калі прывялі Віцю, Стась нібы прачнуўся, хацеў падхапіць хлопца на рукі, але той заплакаў. Мабыць не пазнаў. Пабеў у хату, забіўся ў кут і адтуль недаверліва пазіраў на бацьку. Алена так і не пагаварыла са Стасем, толькі выціснула з сябе на развітанне:

— Будзь шчаслівы, калі зможаш...
А ён адказаў глуха, амаль шэптам:
— Паспрабую...

Паглядзеў ёй у вочы, на самае дно, і пайшоў не азіраючыся. Яна не пабегла за

ім услед, не аклікнула, а толькі ўзяла сына на рукі, прыціснула да грудзей і выдыхнула з сябе апошняе паветра:

— Твой бацька ўжо ніколі не вернецца да нас. Ніколі...

Бацька Алены быў яшчэ жывы, калі Віктар атрымаў ад Стася ліст, з якога яна нарэшце даведалася праўду. Ды як жыць з такой праўдай? Бацька, якога яна так любіла, адным махам перакрэсліў яе шчасце. Перакрэсліў з лепшых пачуццяў, каб абараніць. Але ад чаго? Можна ад жыцця?..

Стась напісаў ёй ліст са шпіталя, у якім расказаў пра няшчасны выпадак, раненне, магчымую інваліднасць... Ён напісаў, але яна гэты ліст не атрымала. Стасева пасланне перахапіў бацька, і сам адказаў зяцю. Мікола Паўлавіч пісаў, што будзе вельмі добра, калі Стась знойдзе ў сабе сілы пакінуць Алену. "Ці ж ты не бачыш, як яна пакутуе з табой? Амаль не жывеш дома, сын без цябе расце. Які ж ты бацька?.. А тут яшчэ навіна — ёсць перспектыва застацца калекай. Ты хочаш не забіць? Калі сапраўды кахаеш — пакінь зараз, пакуль яшчэ маладая і мае шансы знайсці надзейнага мужа, а не перакаці поле. Хіба яна нарадзілася для пакут ці для тупога, штодзённага чакання нейкага марака-няўдахі?.. А за сына не хвалойся. Я зраблю ўсё магчымае, каб ён заўсёды адчуваў побач з сабой плячо мужчыны. Матуліным сыночкам не вырасце. Паслухай карысную параду: адчапіся. Думаеш я не ведаю пра твайго бацьку-зdraдніка? Такіх мы саджалі і далей саджаць будзем... Хачу, каб ты ведаў: нам з табой па адной дарозе не хадзіць і пад адным дахам не жыць. Хочаш добра для сваёй жонкі і сына — знікні. Кажу табе — знікні... Алена перажыве. Яе яшчэ з дзяцінства адзін добры хлопец упадабаў. А ты невядома адкуль узьсяў, дарогу перабег. Чуеш, зяцёк, не па Сяньцы шапка..."

Алена так нічога і не спытала ў Міколы Паўлавіча: стары ўжо, хворы сэрца. Усе апошнія гады намагалася яму дараваць, нават зараз, калі яго ўжо няма ў жывых, калі іх абодвух са Стасем няма ў жывых. Так і не змагла...

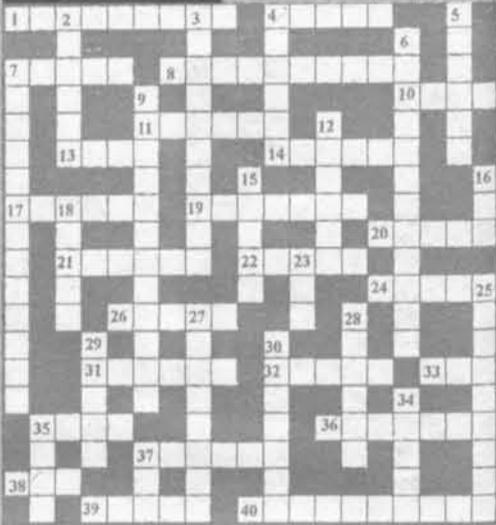
З той развітальнай размовы Вальжына даведалася пра свайго старэйшага брата Віктара, пра першую бацькаву жонку Алену, пра мора, якое ён так любіў. Пасля шпіталя і ліста ад цесця ад мора бацька адрокся. Вырашыў атрымаць зямную прафесію — паступіў у будаўнічы тэхнікум. Праз год сустрэў маці Вальжыны. У першую сям'ю не вярнуўся, хоць і кахаў жонку, любіў сына. Можна гонар прычынай ці, можа, здаровы сэнс. Ліст цесця перакрэсліў мінулае. У немагчымасці вяртання пераканаўся, калі пабачыў жонку, яе новага мужа. Там яго не чакалі. У той жахлівы дзень ён нават у нечым пагадзіўся з бязлітасным цесцем. Пагадзіўся і прыняў яго дадзенасць: так будзе лепш усім. Каб рана не гнаілася, трэба яе выпаліць, хоць і балюча невыносна...

Вальжына глядзела ў бездань ночы і думала пра непрадказальнасць і мудрасць лёсу. Мабыць, было трэба, каб нарадзілася яна, Вальжына, і каб яе знайшоў старэйшы брат Віктар. І каб ён аказаўся неспадзяванай падтрымкай тады, калі нікога з родных, акрамя сына, у яе ўжо не засталася...

Дзіўная аксіёма жыцця — усё ў сусвеце знаходзіцца ў раўнавазе: боль і радасць, нянавісць і любоў, зло і дабро. Калі нешта забіраецца, нешта абавязкова дадаецца — нечаканым падарункам, выбухам пяшчоты, слязамі радасці. Віктар шукаў бацьку, а знайшоў сястру. І сёння Вальжына імкнулася да брата, а ён да яе, пераадолюючы прастору, час, межы і кардонны...

Яны сустрэліся. І сустрэча гэтая была ўзнісла і прыгожай, менавіта такой, якой уяўлялася ім абодвум у думках. З першага погляду, з першага слова брат і сястра пазналі адзін аднаго, бо і былі адным усе гэтыя гады. Яны не маглі нагаварыцца, а душы выраменьвалі шчасце. Так бывае, бо гэта — жыццё, і яно значна цікавейшае і неверагоднейшае, чым усе выдуманая гісторыя, узятыя разам. Гэта — жыццё...

КРЫЖАВАНКА

ПЕРАКЛАДЗІЦЕ НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 1. Созидание. 4. Сапожник. 7. Почта. 8. Сквжина. 10. Копка. 11. Полка. 13. Якорь. 14. Страна. 17. Сорочка. 19. Живильё. 20. Банка. 21. Балка. 22. Номер. 24. Вступление. 26. Краска. 31. Ударение. 32. Упрёк. 33. Явь. 35. Слух. 36. Поза. 37. Завалинка. 38. О мужчине: ухарь. 39. Пашня. 40. Прощание.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 2. Высота. 3. Гроза. 4. Наст. 5. Уединение. 6. Совершенство. 7. Покладистость. 9. Благоприятствование. 12. Трактир. 15. Ежевика. 16. Стол. 18. Сабля. 23. Крепость. 25. Господство. 27. Стремнина. 28. Средство. 29. Индюк. 30. Отметка. 34. Усталость. 35. Столб. 37. Накал.

Склала Любоў ЮНАВА.

ГАЛЕРЭЯ МАЙСТРОЎ

Усё менш застаецца майстроў, здольных зрабіць бочку, дзешку ці маслабойку. А Станіслаў ПЕТРЫК з Астраўца з дзяцінства валодае сакрэтамі бондарства і, нягледзячы на ўзрост, працягвае займацца гэтай справай і цяпер. Асаблівым попытам карыстаюцца маслабойкі, бо не толькі сам майстар, але і многія жыхары Астраўца і наваколя лічаць, што няма смачнейшага масла, як самаробнае.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма".

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела — член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнік
Віктар МАЦЮШЭНКА.
Спецыяльныя карэспандэнты
Яўген КАЗЮЛЯ,
Алесь МЯСНІКОЎ,

Нэлі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 81.
Падлісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 2 044 экз.
Зак. 2857.
Падлісана да друку 19.11.2001 г. у 12.00.

Наш адрас: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).